

O ANTIČKOM I SREDNJEVJEKOVNOM IMENU GRADA I OTOKA KRKA

Danko ZELIĆ, Zagreb

Antička imena grada i otoka Krka – Curicum, Curictica (insula) – zabilježena u brojnim izvorima tog doba pripadaju predrimskom toponimijskom sloju. Srednjovjekovni pak izvori otok i grad nazivaju romanskim imenom Vecla ili njegovim izvedenicama; imenom koje će se, kao naziv grada Krka, u samom gradu i na njegovom povijesnom teritoriju zadržati u govornom jeziku sve do naših dana. Kako okolnosti u kojima dolazi do supstitucije antičkog imena srednjovjekovnim do danas, po našem mišljenju, u stručnoj literaturi nisu zadovoljavajuće objašnjene, autor u raspravi iznosi dosadašnja mišljenja, kao i vlastite prijedloge.

Ime grada i otoka Krka zabilježeno je u brojnim antičkim pisanim izvorima¹. Strabon (II, 123; VII, 315) spominje otok Krk kao Κυρικτικη [ἤσος], Ptolemej (II, 16, 8) kao Κορικτικα, Tabula Peutingeriana (V, 490) kao *INS. [ula] Curica*, Ravenatski anonim (V, 24) kao *Curricus*. Ta imena, kao i ime grada Krka (Ptolemej, n. mj.) – Κορικτικον – izvedena su, dakako, od imena najjače i najveće otočne zajednice – *Curictae* (Plinije, N.H. III, 139), a svima je, bez obzira na jezik i karakter tekstova u kojima se javljaju, zajednički korijen *curic-*. Sukladno tome, na Krku se u razdoblju rimske uprave, kao i na drugim velikim jadranskim otocima, očuvalo ime koje pripada »ilirskom«, možda još mediteranskom, ali posve pouzdano predrimskom toponomastičkom sloju². Naziv antičke općine kojoj je grad Krk bio središte, javlja se i u tekstu jednog epigrafičkog spomenika³: (*SPLENDIDISSIMA*) *CIVITAS CVRICTARVM*.

¹ Usp. C. Patsch, PWRE, Bd. IV, coll. 1834–1836, s.v. Curictae, Pregled donosi i F. Bulić, Prinosak poznavanju starina rimske Liburnije. Otoci Liburnije, *Vjehd* XXXII (1908) 144–145; v. i D. Zelić, Otok Krk u antičkim izvorima, *Latina et Graeca* 38 (1991) 25–34.

² S. Čače, O stratifikaciji prapovijesnih toponima i njihovu odnosu prema arheološkoj građi na istočnoj jadranskoj obali, *Materijali SADI* XII (1976) 133–134.

³ Riječ je o natpisu CIL III 3126 uklesanom nekoć na postolju statue nepoznatog zaštitnika i patrona gradske zajednice. Usp. P. Kandler, Iscrizione romana del secolo IIII dell' era comune tratta da vecchi ruderi in Veglia, Trieste, 1861.

Posljednji spomen antičkog imena Krka koji je moguće pouzdano datirati pripada razdoblju kasne antike, odnosno vremenu u kojem se Krk nalazi unutar jadranskog dijela istočnogotske države. Riječ je o spisu *Formula de Comite insulae Curitanae et Celsinae* koji je u prvoj trećini VI. stoljeća sastavio Kasiodor, kancelar Teodorika Velikog⁴. Tekst, svojevrsna poslanica stanovnicima otoka Krka i Cresa, je u stvari govor napisan za prigodu imenovanja vojnog i/ili civilnog dužnosnika (koji se, uz *comes*, naziva i *iudex*) čija se vlast protezala na tim otocima⁵.

O otoku Krku u razdoblju koje je uslijedilo nakon Justinijanove *recuperatio Imperii* povijesni izvori ne govore gotovo ništa. Rani srednji vijek, odnosno vrijeme do 1000. godine, malo je poznato razdoblje povijesti tog otoka. U aktima rimskog sinoda 680. godine, u vremenu pape Agatona, krčki biskup Andrija – *Andreas* [episcopus] *eccl. Veientanae prov. Histriae* – javlja se kao jedan od potpisnika sinodalnih zaključaka. S Krkom su, također, vezane i neke vijesti u najstarijim mletačkim pripovjednim izvorima. Kao sjedište biskupa Krk se spominje u izvješću sa sinoda u Gradu 585. godine, prenijetom u tekstu *Chronicon Gradense*⁶. Gradeški patrijarh Ilija zaredio je tom prigodom, kako se navodi, biskupe u Krku (Vegla), Osoru (Apsaro) i Pićanu (Pathena). Povijesna autentičnost podatka je dvojben, budući da je tekst kronike nastao više stoljeća nakon događaja o kojima pripovijeda. Stoga je taj navod teško prihvatiti kao argument u prilog pretpostavci da je već krajem VI. stoljeća Krk nazivan Vegla⁷.

U *Chronicon Venetum* Ivana Đakona, izvoru s kraja X. stoljeća, u predaji o pogibiji (bivšeg) mletačkog dužda Obelerija⁸, sačuvan je još jedan podatak koji je u literaturi bio doveden u vezu s Krkom. Unutarnje mletačke razmirice tijekom prve trećine IX. stoljeća, u vremenu franačko-bizantskog sukoba za dominaciju na Jadranu završavaju, naime, 831. godine, nakon Obelerijevog povratka iz Konstantinopola njegovim porazom i smrću. Ivan đakon bilježi: »*Interea Obelieri dux (...) Veneciam reciprocavit, et in Vigilia civitate apud Curidum (var. Curiculum) sese retrusit. (...) Tunc dominus Johannes dux iterum preparavit exercitum; cum quo ipse veniens Vigiliam civitatem expugnavit, et capto Obeliero decollare eum iussit. (...)*«. G. Pertz, jedan od prvih izdavača rukopisa u tom je navodu vidio spomen grada Krka⁹, što su kasniji istraživači mletačke povijesti

⁴ Kasiodor, *Variae*, VII, 16. Prema: Cassiodori Senatoris *Variae*, ed. Th. Mommsen, Berlin, 1894., 212.

⁵ Usp. J. Medini, *Provincia Liburnia, Diadora* 9 (1980) 414, 426–427.

⁶ G. Pertz (ed.), *Monumenta Germaniae Historiarum Scriptorum* (MGH), IX, 44–45.; G. Monticolo (ed.), *Fonti per la storia d'Italia. Cronache veneziane antichissime*, vol. I., Roma, 1890., 43.; izvod donosi i F. Rački, *Documenta historiae croaticae periodum antiquam illustrantia* (MSHSM, vol. VII), Zagrabiae, 1877., 235.

⁷ K tome, po P. Skoku, *Studi toponomastici sull'isola di Veglia, Archivio glottologico italiano* XXV (1931) 134., Vegla je kasniji oblik, odnosno izvedenica od Vecla.

⁸ MGH VII, 16.; G. Monticolo, n.dj., 110. Dužd Obelerije imao je zapaženu ulogu u franačko-bizantskom sukobu za dominaciju na Jadranu. Sa svojim bratom Beatom, te Zadranima biskupom Donatom i Pavlom (dux Jaderae) bio je jedan od članova poslanstva upućenog 805. na dvor Karla Velikog, usp. N. Klaić – I. Petricioli, *Zadar u srednjem vijeku do 1409. (Prošlost Zadra II)*, Zadar, 1976., 68–69.

⁹ MGH, VII, 16., priređivač navodi: »*Aut fortasse Curiculum est hodie Cornichia in insula Veglia prope eiusdem vocabuli oppidum*«.

odbili, protumačivši da je *Vigilia* nestali grad u lagunama, a *Curidum* (*Curiculum*) današnji *Correggio*¹⁰. Postoji, međutim i mogućnost da su imena *Vigilia* i *Curidum* (*Curiculum*), u značenju grad i otok Krk, u naraciju interpolirana uslijed kontaminacije podataka iz različitih izvora, odnosno da je Krk imao značaja u mletačkoj pomorskoj akciji 805., koju je također vodio Obelerije¹¹. U tom bi slučaju, izuzetno važna bila činjenica da je u Kronici Ivana dakona fiksiran trenutak u kojem se za grad koristi novo (srednjovjekovno) ime, dok se otok još uvijek naziva sukladno antičkoj predaji¹². *Vigilia*, što je po našem sudu oblik zasnovan na etimologiziranju, se kao naziv Krka razmjerno često javlja u kasnom srednjem vijeku.

Na grčkom – službenom jeziku bizantske uprave koja je uspostavljena nakon sloma istočnogotske države – romansko ime grada Krka zabilježeno je sredinom X. stoljeća kod Konstantina Porfirogeneta u obliku Βέκλα. To ime prijeći će u srednjovjekovni latinitet i, mijenjajući tijekom vremena svoj oblik, biti zabilježeno u velikom broju inačica; kao *Vegla*, *Vikla*, *Vitula*, *Vigilia*, *Veggia*, itd., da bi se talijaniziralo kao *Veglia*. Srednjovjekovno ime grada rano se počinje upotrebljavati i kao ime otoka, a ono samo ili njegove izvedenice ostaju u upotrebi sve do novijeg vremena¹³. U činjenici promjene imena, neki su istraživači željeli vidjeti potvrdu određenog diskontinuiteta, odnosno prekida u kontinuitetu gradskog života u Krku¹⁴. Diskontinuitet je, međutim, pojam koji – kad je riječ o povijesnim zbivanjima na Krku, a posebice u Krku – treba upotrebljavati s najvećim mogućim oprezom.

Novija toponomastička istraživanja prikazala su taj problem u drugom svjetlu. Toponomastičari su složni u zaključku da je srednjovjekovno ime Krka u stvari izvedeno od kasnolatinske riječi **vetula* (odnosno **civitas vetula*, u značenju »stari grad«)¹⁵. Vrlo je značajno, međutim, na ovom mjestu naglasiti bitnu razliku između hrvatskog pojma

¹⁰ Usp. G. Monticolo, n.mj. (*Vigilia, citta della Venezia insulare che fu distrutta; »Curiculum« = Correggio sul litorale di Pelestrina*); R. Cessi, *Politica, economia, religione*, U: *Storia di Venezia II, Dalle origini del ducato alla IV Crociata, Venezia, 1958.*, 140–142. O tome usp. i mišljenja u D. Farlatti, *Illyricum sacrum, t. V, Venetiis, 1775.*, 294. i G. Vassili, *Storia della citta di Veglia nei suoi momenti principali, Archivio storico per la Dalmazia VII, 16/fasc. 93 (1933) 451.*

¹¹ Usp. N. Klaić – I. Petricioli, n.mj.

¹² Dodatni argument »dvostrukom imenovanju« bio bi i činjenica da je doseljenje Hrvata, koji na zauzetim dijelovima otoka uspostavljaju vlastite jurisdikcije, uistinu na određeno vrijeme ukinulo primat Krka među ostalim otočnim središtima.

¹³ Veljotski govor, jedna od inačica dalmatskog romanskog govora koji u drugim obalnim središtima iščezava u ranijem razdoblju srednjeg vijeka, na Krku međutim kao relikv (tzv. novoveljotski) živi gotovo do početka 20. stoljeća, kad umire posljednji njegov govornik. Veljotski se govor, dakako, zadržao ponajprije u samom gradu Krku i na pojedinim, trajno nastanjenim dijelovima njegovog povijesnog teritorija. Neki termini, u prvom redu zemljopisno nazivlje, pa tako i ime grada Krka ondje su još i danas u svakodnevnoj upotrebi, pa će tako, na primjer, stanovnik današnjeg Punta idući u grad Krk reći da ide *va Vegju*.

¹⁴ G. Vassili, n.dj., 449–451., postavlja hipotezu da do promjene imena grada dolazi njegovom obnovom poslije razaranja.

¹⁵ P. Skok, *Studije iz ilirske toponomastike, Glasnik Zemaljskog muzeja XXIX (1917) 121–124.*; Isti, *Studi toponomastici (n.dj.) 133–134.*; Isti, *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima I, Zagreb, 1950.*, 22–23, P. Šimunović, *Krk, Rab i Pag u svjetlu toponimije, U: Istočnojadranska toponimija, Split, 1986.*, 61., Isti, *Toponimijska svjedočanstva o ranoj hrvatskoj prisutnosti na Krku, Rabu i Pagu, Izdanja HAD-a 13 (1988) 135.*

grad i latinskog *civitas*. Hrvatski apelativ *grad* je naime generički naziv, dok je *civitas*, naprotiv, pojam koji u antičkom, a slijedom te činjenice i u srednjovjekovnom, pravu ima svoj sasvim jasno određen sadržaj (koji je moguće izraziti hrvatskom sintagmom *gradska općina*). Tako ime *civitas vetus* nastaje, u stvari, kao iskaz potrebe pobližeg označavanja, odnosno opisivanja stvarnog vremenskog, prostornog ili (nerijetko) pravnog odnosa novijeg prema starijem (doslovno: starom) naselju¹⁶. Kad bizantski vladar, Car Konstantin Porfirogenet navodi grad Krk imenom Βέκλα (*civitas vetus*) nema nikakve dvojbe da je je to dokaz sasvim izvjesnog kontinuiteta, odnosno relacije grada Krka prema nekom drugom otočkom naselju koje je u još živoj predaji imalo isti pravni status. I spomenuti mletački izvori, odnosno akta rimskog sinoda, naglasimo to, nastala su u sredinama u kojima je tradicija antičkog prava očuvana njegovom neprekidnom upotrebom. S druge strane, iz aspekta doseljenog hrvatskog pučanstva, naprotiv, »stari grad« mogao je biti oznaka za bilo koji skup napuštenih ruševina, uključujući tu i gradove u širem smislu, tj. visinske utvrde¹⁷.

Upotreba naziva *civitas vetus* postulira, dakle, postojanje novijeg naselja (**civitas nova*). Ta činjenica nije, dakako, promakla vrsnim toponomastičarima P. Skoku i P. Šimunoviću. Skok je, proučivši temeljito toponimijski sustav cijelog otoka, uočio i da se najveći dio romanskih toponima antičkog jezičnog sloja sačuvao na dijelu otoka koji gravitira gradu Krku¹⁸. Sukladno tome on ondje traži i hipotetično naselje *civitas nova*. Locira ga na mjesto današnjeg Punta¹⁹. P. Šimunović u svom viđenju problema nije mogao zaobići Ptolemejev Φουλαρινιον, čija je točna lokacija u međuvremenu neprijeporno dokazana²⁰. Spominjući taj grad tek uzgredno, zaključuje da se njegovo stanovništvo preselilo na mjesto obližnjeg pretpovijesnog naselja na omišaljskoj gradini, stvorivši tako temelj srednjovjekovnom Omišlju. U pogledu lokacije naselja **civitas nova* taj se autor priklanja Skokovom mišljenju, tvrdeći da se pretpostavljena sintagma odnosi na Punat čije je ime, kako navodi, potvrđeno 1480. kao *villa di Ponte*. Tumačenje P. Skoka javlja se, osim kod P. Šimunovića, i u novijoj literaturi²¹, iako u 1977. godine objavljenoj knjizi »Otok Krk kroz vjekove« autori M. Bolonić i I. Žic-Rokov izriječno zaključuju da je *civitas nova* bio grad Fulfinum²². Kako je to mišljenje, po našem sudu ispravno i jedino

¹⁶ Na ovaj način motivirano ime javlja se i drugdje na istočnojadranskom priobalju. Primjeri su Kessa Veterana, Cavtat (također od *civitas vetus*). Ove apelative treba, međutim razlikovati od znatno kasnijih kao što su *Zara vecchia* (Biograd) ili *Sebenico vecchio* (Grebaštica) koji nastaju u pokušajima dokazivanja dugovječnosti crkvene tradicije novijih naselja, odnosno – kad je riječ o slučaju Dubrovnika (*Ragusa vecchia* – Cavtat) – uz navedene se razloge radi i o čuvanju lokalnih predaja odnosno spoznajama lokalnih erudita.

¹⁷ Na Krku je to doista i bio. Primjeri tako motiviranih hrvatskih naziva pretpovijesnih visinskih naselja – gradina – su brojni: Gradina, Gradac, Gračišće, Mali Grad, Veli Grad, Grac, itd.

¹⁸ P. Skok, *Slavenstvo i romanstvo* (n.dj.), 22.

¹⁹ P. Skok, (n.dj.), 22–23.

²⁰ D. Rendić-Miočević, *Novootkriveni Domicijanov natpis o fulfinskom vodovodu*, *Vjesnik arheološkog muzeja u Zagrebu* III s. sv. VIII (1974) 47–55.

²¹ Usp. npr. I. Goldstein, *Bizant na Jadranu*, Zagreb, 1992., 53.

²² M. Bolonić – I. Žic-Rokov, *Otok Krk kroz vjekove*, Zagreb, 1977., 18.

stvarno utemeljeno, u znanstvenoj literaturi prošlo, usuđujemo se reći, nezapaženo, želimo ga ovdje ponovno iznijeti potkrijepivši ga i nekim vlastitim zapažanjima.

Skokova slika raširenosti romanskih toponima na otoku, koju je donekle korigirao P. Šimunović²³, u suštini je ispravna. No unatoč značajnom napretku koji povijesna istraživanja duguju toponomastičarima, stječe se dojam da su postojeće toponomastičke interpretacije, kad je o Krku riječ, ponešto shematske, odnosno da pri izvođenju zaključaka od značaja za povijest i srodne discipline nisu u dovoljnoj mjeri uvažavane posebnosti slijeda povijesnih zbivanja na otoku. Dopunjujući tezu o *romansko-slaven-skoj simbiozi*, danas je moguće reći da se ona uglavnom odvijala na otočnim prostorima izvan *povijesnog teritorija grada Krka*. Srednjovjekovna upravna podjela otoka Krka na teritorij Grada i teritorije četiri kaštela²⁴ počiva, naime, na prostornim, odnosno historijsko-geografskim datostima očitim još u pretpovijesnoj shemi prostorne organizacije, »fiksiranoj«²⁵ tijekom razdoblja rimske uprave. Na otoku postoji pet jasno odijeljenih zemljopisnih cjelina, sa središtima u Krku, Omišlju, Dobrinju, Vrbniku i Baški²⁵. Primat Krka među otočnim centrima temelji se tijekom srednjeg vijeka na kontinuiranom postojanju kako grada, tako i biskupskog sjedišta, još od vremena kasne antike. Upravo status biskupijskog središta određuje grad Krk kao srednjovjekovnu *civitas*. Uvaživši Skokov toponomastički argument o kontinuitetu naseljenosti romanskog stanovništva u okolici Krka nakon doseobe Hrvata, podsjetimo da takvo viđenje implicira i kontinuitet funkcija grada Krka kao centra na prostoru kojem pripada i današnji Punat. Slijedom iznijetog, u srednjem je vijeku, ondje moglo postojati samo jedno naselje s naslovom *civitas*. To, dakako, isključuje svaku pomisao da je naselje – prethodnik današnjeg Punta bez obzira na pogodan, zaklonjen položaj i izrazit kasnoantički arheološki sloj, imalo taj status. Hipotetičnu *civitas nova* treba dakle tražiti na dijelovima otoka izvan povijesnog teritorija krčke gradske općine.

U antičkom vremenu na otoku, točnije rečeno na njegovom zapadnom dijelu, status *civitas*, međutim, uživaju dva grada. Uz *civitas Curictarum* sa središtem u gradu Krku, čiji se teritorij protezao središnjim dijelom, te zapadnom i jugozapadnom obalom Krka, povijesni izvori zabilježili su na otoku i antičko središte Φουλφινιον (Ptolemej, n. mj.) čiji je teritorij obuhvaćao najsjeverniji dio otoka. Dvojbe o lokaciji tog grada otklonjene su tek u novije doba sretnim nalazom natpisa na kojem je zabilježena latinska inačica imena: (MVNICIPIVM FLAVIVM) FVLFINVM²⁶. Novoizgrađeni grad na obali uvale Sepen u blizini Omišlja naslijedio je municipalni status i teritorij predrimске autohtone općine čije stanovnike Plinije (N. H. III, 139) bilježi kao *Fertinates*. Njihovo se središte jamačno nalazilo na omišaljskoj gradini. Fulfinum je grad čiji je karakter u mnogočemu

²³ Otoci Krk, Rab i Pag (n.dj.) 62, 73.; Toponimijska svjedočanstva (n.dj.), 136.

²⁴ Usp. Š. Ljubić, Listine I, 1868., U ispravi iz 1232., str. 49–50, navode se *civitas et alius castella, videlicet castrum Muscum, Dobregna, Verbenicum et Besca*. 1307. godine, str. 219–233, spominju se *civitas Vegle* i *universitas castrorum insule Vegle*.

²⁵ O tome opširnije u: D. Zelić, Nastanak urbanih naselja na otoku Krku, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 17/2 (1993) 7–17.

²⁶ D. Rendić-Miočević, n.dj., gdje se donosi i ostala relevantna literatura.

u oštroj opreci u odnosu na grad Krk. Naime, za razliku od Krka u kojem se, prema postojećim spoznajama autohtono pučanstvo čuvajući vlastite predaje, kako predrimsku imensku baštinu, tako i tradicijsku kulturu, održalo tijekom vremena rimske uprave²⁷, Fulfinum, što je za našu temu vrlo značajno, nastaje gotovo *ex nihilo*, naslijedivši pravo na teritorij pretpovijesne zajednice *Fertinates*. Konačna sudbina te zajednice, koja je u razdoblju ranog principata pouzdano uživala municipalnu autonomiju²⁸, nije poznata. Arheološkim i epigrafičkim podacima nije, naime, moguće potkrijepiti pretpostavku da je autohtono, tj. liburnsko pučanstvo imalo značajnijeg udjela u nastanku i životu novog grada. Postojeći, doduše oskudni, pokazatelji govore upravo suprotno, da je Fulfinum naselje u kojem su živjeli doseljeni veterani²⁹. Život u tom gradu gasi se u kasnoantičkom razdoblju. Gradska zajednica očito nije bila dovoljno snažna da prebrodi iskušenja u vremenu kasnog carstva. Fulfinum, uostalom, nije imao fortifikacija. Ostali su se otočni *prirodni* centri, naprotiv – kao naselja nastala u pretpovijesti – znatno bolje mogli prilagoditi vremenu u kojem se od grada zahtijeva da sa svojim teritorijem funkcionira kao gospodarski zatvoren, odnosno samodostatan sustav. Terminus *post quem non* prestanka urbanog života u Fulfinumu vrijeme je kad se na njegovoj zapadnoj periferiji (lokalitet Mirine), dijelom i od spolija iz srušenih građevina antičkog naselja, gradi samostanski sklop, kasniji benediktinski samostan Sv. Nikole³⁰.

Što se dogodilo sa stanovništvom Fulfinuma? Većina populacije, po našem se mišljenju, nije, kako to pretpostavlja P. Šimunović³¹, preselila niti na omišaljsku gradinu, niti u obližnju utvrdu na otočiću Sv. Marka (čiji je značaj neprijeporno narastao u svezi s organiziranjem sustava pomorskih postaja uz bizantske plovne puteve na Jadranu³²), već u Krk. Taj grad, zbog svojih nemjerljivih prednosti u odnosu na Fulfinum (koji je pak naselje tipično za vrijeme *pacis Romanae*) postaje neprijeporno glavnim (jedinim gradskim) otočnim središtem. Krk je, stoga, u svijesti stanovnika Fulfinuma, grada s daleko kraćom urbanom tradicijom (nastalog »tek« u 1. stoljeću) upravo *civitas vetus*. Skupina stanovnika iz Fulfinuma udahnila je kasnoantičkom Krku novu vitalnost, postajući vjerojatno i pouzdanim osloncem bizantske uprave na ovom, stratezijski vrlo osjetljivom dijelu sjevernojadranskog prostora. O tome svjedoči i činjenica da njihov apelativ istiskuje »nerazumljivo« predrimsko ime i za dugo vremena za romansko

²⁷ To je nesumnjivo i glavni razlog izostanku tzv. predijalne toponimije, što P. Šimunović, Krk, Rab i Pag (n.dj.), 65, tumači činjenicom da grad Krk »kao municipij vjerojatno nije imao vlastitog agera«. Krk doista i nije imao agera kao kolonije Pola, Parentium ili Iader, ali predijalna toponimija nije svojstvena samo teritorijima kolonija; usp. sp. dj., str. 64., s primjerima s Raba i Paga. Predijalna toponimija je, može se reći, na istočnojadranskom priobalju i otocima prisutna uglavnom u naglašeno romaniziranim sredinama.

²⁸ Plinije, n.mj.

²⁹ Usp. J. Medini, Etnička struktura stanovništva antičke Liburnije u svjetlu epigrafičkih izvora, *Materijali SADJ XV* (1976) 69.

³⁰ A. Šonje, Starokršćanska bazilika kod Omišlja na otoku Krku, *Krčki zbornik* 21 (pos. izd. sv. 15), Krk, 1990., 17., crkvu datira u V. stoljeće; ona je međutim – prema sudu prof. J. Stošića – podignuta u VII. stoljeću.

³¹ Toponimijska svjedočanstva (n.dj.), 137.

³² Usp. kartu uz članak: A. Badurina, Bizantski plovni put po vanjskom rubu sjevernih jadranskih otoka, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 16 (1992) str. 9.

pučanstvo otoka ostaje jedinim nazivom, kako za grad, tako i za otok. Pretpovijest u antičkom Krku, bar kad je riječ o njegovom imenu, umire, dakle, tek na samom izmaku antike. Predantičko ime – Krk – sačuvat će se na dijelovima otoka koje su po svom dolasku zaposjeli Hrvati. Ta činjenica dokazuje da se ondje (na teritorijima Omišlja, Dobrinja, Vrbnika i Baške), za razliku od kontinuirano nastanjenog teritorija grada Krka, tijekom cijelog razdoblja rimske uprave u određenoj mjeri održalo i autohtono, neromanizirano stanovništvo.

Summary

About the Names of the Town and the Island of Krk during the Roman Antiquity and the Middle Ages

*In the written sources of the Roman antiquity the town and the Island of Krk are mentioned as Curicum and Curictica (insula). Both names are derived from that of the most important pre-Roman community, i. e. Curictae. The different variants can be found in numerous texts, from Strabo, Pliny, Ptolemy to Tabula Peutingeriana. During the Medieval period, however, the island and the town of Krk were referred to as Vecla (Vegla, Vitula, etc) which is, according to the language experts, the name derived from the late-antiquity Latin adjective *vetula, meaning (civitas) vetus. The scholars have so far pointed out to the two facts: 1) That the name *civitas vetus implies the existence of the other urban settlement on the island, the hypothetical *civitas nova. 2) That the Croatian name Krk (which is also the official name of the town and the island as well) is related to the pre-Roman name.*

*Discussing the earlier hypotheses on the location of *civitas nova, the author renounces any possibility of its existence somewhere in the district of the town of Krk. Krk has been (and still is) just one, although the most important, of the five centres of the island's districts which took their shapes before the Roman conquest (1st century BC). Therefore, the hypothetical *civitas nova should be Fulfinum, the only urban centre which was of equal rank during the Roman period. It was built ex novo during the 1st c. on the territory of the indigenous community of the Fertinates (mentioned by Pliny) who supported Pompeius during the Civil war and were consequently dispersed and/or destroyed. Fulfinum, according to the present knowledge. Inhabited mostly by the Latin-speaking, i. e. non-indigenous population, was in that aspect clearly opposed to Curicum in which the pre-Roman traditions prevailed long after the Roman conquest. However, Fulfinum ceased to exist during the late Roman period. The proposed conclusions could be therefore summarized in the following ways. ad 1) it was the community of citizens of Fulfinum (*civitas nova) which migrated to the older centre, i. e. Curicum and thus it begun to be called by their name – Vecla (*civitas vetus); ad 2) the fact that the Croats took over the pre-Roman name of the town and the island of Krk is a further proof that, along with the communities of Curictae and Fertinates who lived on the S and NW*

parts of the island, the NE (less fertile) parts of the island (whose historic centres are Dobrinj and Vrbnik) were – during the Roman antiquity period – inhabited by the unknown indigenous communities. Unaffected by the Roman rule, they survived the fall of the Empire and lived long enough to eventually transmit the prehistoric names of the island and its capital to the Croats who settled on these parts of the island at the beginning of the Early-medieval period.

Danko ZELIĆ